

BARVY V ČEŠTINĚ¹

sémiotika barevného

barevné (pozitivní) - nebarevné (*bezbarvé, šedé, šedivé, bledé*)

barevnost oděvů ve středověku

- *šeré sukno, šerš*
- *šarlat: „Jedinéť smrt rovně měří, bez peněz každému měří, tak v šarlatu jako v šerš.“*
-

Barevnost v jazyce

= barevná příznakovost:

barevné sklo, barevný, barevné dřevo, barevné kovy
„jazykově nebarevné“ věci

Jungmannův Česko-německý slovník:

heslo *barevný*:

dobře barevný člověk - „zhěda červený“
barevné pivo – opak od *bledé pivo*
barevné vlasy, obočí – tj. „tmavé, nebledé“

význam klamu a předstírání:

víc barvy než pravdy
často pod ovčí barvou tají se vlci loupežní
z dnešních dokladů: *přiznat barvu*
muset s barvou ven

prototyp nebarevnosti v jazyce

šedá

prototyp barevnosti v jazyce

červená

červit látky
červený = „obarvený na červeno“
kras- (rusky *krasnyj*) = „červený; barevný“
psl. *krasa* = „lesk, červeň, barva ohně“ – *kraslice*

zabarvení tváře

frazémy *zimou celý modrý, vzteky zelený, bílý jako stěna, rudý jako rak*
mít dobrou barvu, nemít žádnou barvu
bledý = „nemající přirozenou, sytou barvu“; „nevýrazný, matný, nejasný“
bledé světlo
vypadá to s ním bledě
vidím to bledě, černě x růžově

zelená

být celý zelený
zelený démon, zelený přízrak

¹ I. Vaňková, I. Nebeská, L. Saicová Římalová, J. Šlédrová: Co na srdci, to na jazyku, Karolinum, Praha 2005, s. 196n.

žlutá

modrá

dusil se, až zmodral

promodralý zimou

ve stč. též *siný, sinalý* (viz rusky *sinij*, polsky *siny*)

modřina

byl celý modrý; celý fialový